

Családnéveredet-magyarázatok a névföldrajz tükrében

N. FODOR JÁNOS

1. Névföldrajz és etimológia

Korábbi munkámban (N. FODOR 2014) amellett érveltem, hogy a személynevek lokalizált előfordulásainak térképre vetítése segítséget nyújthat a közsói előzmények etimológiai magyarázatainak a feltárásában. Mostani tanulmányomban a példák sorának gyarapítása mellett az is célom, hogy a vizsgálat módszertani vonatkozásait is hangsúlyozzam, illetve a közsói etimológiák mellett a tulajdonnévi előzmények körüli bizonytalanságokat is szemléltessem néhány kiemelt példa segítségével. Azt kívánom tehát bemutatni, hogy egy-egy családnév területi sajátosságainak az ismerete miként járulhat hozzá az adott családnév eredetének feltárásához, az eddigi eredmények megerősítéséhez, árnyalásához vagy adott esetben cáfolatához. Az elemzésekhez a TMCsA. 18. századi adatbázisait használom forrásként.

Köztudomású, hogy a Kárpát-medence történeti családnevei eredetének a meghatározása, nyelvi hátterüknek a feltárása az esetek egy részében komoly nehézségbe ütközik, egyrészt az írásbeli lejegyzés során torzult névalakok, másrészt a nyelvi interferenciák (lásd pl. N. FODOR 2015), illetve a több nyelvű eredetetések lehetősége okán. Az a tény, hogy bizonyos névalakok több névrendszerben is jelen lehetnek, sokszor lehetetlenné teszi az adott név biztos etimológiai magyarázatának megadását. Ezekben az esetekben, valamint az ismeretlen eredetű családnevek feltárása során nagy segítséget jelenthet a névadat területi sajátosságainak térképi ábrázolása.

A személynévi alapú etnikai rekonstrukció (lásd N. FODOR 2018a, 2018b) két-szintes elemzési módszerének első szintjén a családnevek eredetének meghatározása, nyelvi rendszerhez kapcsolása helyezkedik el. A második lépésben pedig az egyénnevek (keresztnevek), valamint egyéb közvetett utalások (pl. a névkörnyezet, társadalmi helyzet stb.) segítségével történik következtetés egy-egy település vagy vidék etnikai összetételére. Mivel HOFFMANN ISTVÁN több munkájában (2007, HOFFMANN–TÓTH 2015, 2016) is foglalkozott a tulajdonnevek etnikai rekonstrukciós forrásértékével, köszöntő tanulmányomban az ünnepelet fenti mun-

kásságához kapcsolódóan a családnevek névföldrajzi alapú etimológiai magyarázati lehetőségét kívánom illusztrálni néhány olyan, több nyelvből is magyarázható családnév kiemelésével, amelyekkel kapcsolatban — véleményem szerint — a családnevek eredetével foglalkozó szakmunkákban (RMCsSz., CsnE.) bizonytalan, kétséges, illetve ellentmondásos magyarázat olvasható.

2. A közsői eredetmagyarázatok bizonytalanságai

Az, hogy egy adott személynév rendelkezik a mai nyelvben közsői jelentéssel, illetve ez a jelentés a sajátosságjelölő névadásban funkcionális-szemantikai vagy kognitív szempontból nem kifogásolható, azaz a közsői jelentés alapján a személynévadás alapmotivációja könnyen magyarázható, sok esetben megtévesztő lehet a néveredet meghatározása során. Ezt az esetet példázza a **Buta** családnév. A szó mai jelentése(i) alapján elsősorban az elnevezett értelmi képességére utaló névadásra gondolhatunk, azonban ha a szótörténeti adatokat és a névföldrajzi sajátosságokat megvizsgáljuk, ez a magyarázat kétségessé válik. A RMCsSz. egyrészt a *Buta* régi világi személynévből, másrészt feltételesen a *buta* 'kajla, ostoba' közsőből eredezteti a családnevet, a névadás alapjaként az apai eredetet, valamint a „testi tulajdonság vagy szellemi fogyatékoság” magyarázatot adva meg. Ugyanakkor a bizonytalanságot jelezve megjegyzi, hogy az EtSz. a *buta* köznévvvel való egyeztetést nem fogadja el.

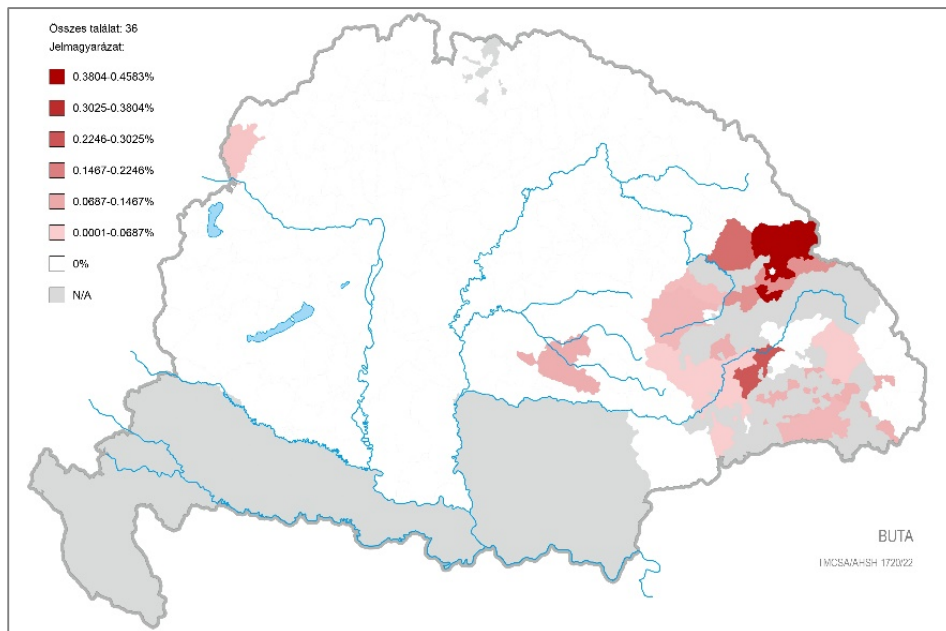
A TESz. a *buta* lexéma első előfordulásaként kérdőjelesen egy 1199-ből fennmaradt *Butha* személynévi adatot idéz, ugyanakkor a közsőt ismeretlen eredetűnek tartja. Az első bizonyosan magyar nyelvi előfordulás a Kolozsvári glosszák-ból adatható 1577-ből az ökörszarv jelzőjeként 'kajla' jelentésben. További 17–18. századi adatható jelentései: 'ostoba', 'tompá', 'vaskos', 'nehéz', 'vak', 'szelíd'. A TESz. szerint a konkrét jelentések ('kajla, tompa, vaskos, nehéz') lehetnek az elsődlegesek.

Annak eldöntéséhez, hogy a *Buta* családnév keletkezhetett-e a magyar *buta* szó valamelyik jelentése alapján, a 18. század eleji névföldrajzi adatokat hívhatjuk segítségül. A TMCsA. 1720/22-es adatbázisában a *Buta* családnévnek 36 előfordulása található, melyek szinte kizárólag Erdély területére, illetve Zaránd megyére lokalizálhatók (vö. 1. ábra).¹ Ez alapján joggal gondolnánk, hogy erdélyi tájszóval van dolgunk (vö. SzT., ÚMTsz.), viszont ha megnézzük a névkörnyezetet, azaz az előfordulási helyeken található többi családnevet, valamint a családnév mellett álló egyénneveket,² akkor a magyar eredeztetés erősen megkérdőjeleződik,

¹ Csupán egyetlen adatot találunk a távoli Pozsony megyében: Martinus *Buta*. Mivel a település lakói szláv családnevet viselnek, a név magyar névrendszerhez tartozásának csekély a valószínűsége.

² **Aranyosszék:** Buta Todor; **Belső-Szolnok:** Buta Iszák, Buta Dumetre, Buta Virtolome, Buta Vaszily; **Besztercevidék:** Iuon Buta, Gligore Buta, Vaszille Buta, Iuon Buta, Petre Buta, Nikita

mivel többségében román keresztnevek mellett, román többségű területen találjuk meg a vizsgált nevet.³

1. ábra. A *Buta* családnév Kárpát-medencei területi kiterjedése (TMCsA. 1720/22)

Mind ezek alapján tehát levonhatjuk azt a következtetést, hogy a *Buta* családnév sokkal nagyobb valószínűséggel keletkezett a román névrendszerben, mint a magyarban. A RMCsSz. adatai Szatmár, Ugocsa és Torda megyéből, illetve a Gyalui vártartomány területéről valók, így a fenti névföldrajzi érveknek nem mondanak ellent. Érdekes adalék, hogy a DOR. a román *But* (*Buta*) családnév eredetmagyarázatai között a magyar *buta* szóra is utal előzményként, de mint láttuk, annak csekély az esélye, hogy a magyar nyelvben nem, de a románban nagy területen létrejöhet családnév a „magyarból átvett” szóból. Sokkal inkább elképzelhető az a magyarázat, hogy a román családnév személynévi eredetű (*Buta* < *Budimir*; DOR. 225).

Buta, Gligore Buta, Gligore Buta alter, Thodor Buta, Stephán Buta, Relicta Pintye Buta; **Doboka**: Buta Toma, Buta Juon, *Buta István*, Buta Juon; **Fehér**: Juón Buta, Bukur Buta, Gyergye Buta, Buta Nikula; **Fogarás**: Sztojka Buta, Radulj Buta, Raducz Buta; **Kolozs**: Buta Togier, Buta Juon; **Küküllő**: Buta Mire, Buta Vonya, Buta Gligor, Buta Marianne; **Udvarhelyszék**: *Clemens Buta*; **Zaránd**: Buta Joán (TMCsA. 1720/22).

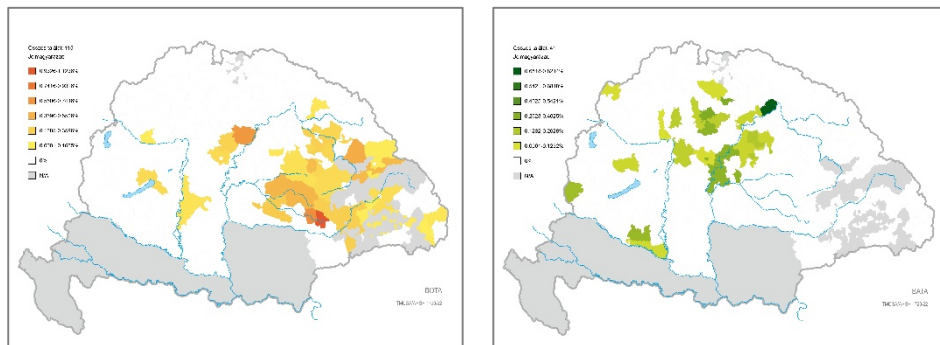
³ Mindösszesen három esetben találunk latin vagy magyar keresztnevet a családnév mellett: az egyik a már említett Pozsony megyei névviselő, a másik a beszercevidéki Buta István, aki egy kivételtől (Török Mihály) eltekintve román nevű személyek körében szerepel. A harmadik személy, az udvarhelyszéki Clemens Buta névkörnyezete ugyan magyar, viszont feltűnő, hogy a Székelyföld falvaiban nincs további adata a névnek, szemben Erdély román többségű vidékeivel.

További kérdés, hogy amennyiben a 18. századi adatok a családnév magyar eredetét nem erősítik meg, továbbá a magyar közszó említései is viszonylag kései (lásd fenn), ráadásul azok is inkább a keleti nyelvterületről valók, a TESz. által hivatkozott 1199-es dunántúli (Veszprém megyei?) *Butha* névalak lehet-e a magyar *buta* szó első előfordulása. Véleményem szerint a szótörténeti és szóföldrajzi okok ezt teljesen kizárják. A Hazai okmánytárban kiadott oklevél eredetijét (DF 200618) megtekintve a névalak téves átírása (pl. *c*-vel: *Bucha*) ugyan nem merül fel, viszont ugyanez az oklevél néhány sorral feljebb tartalmaz egy hasonló névalakot (*Buhta*) egy másik személy (férfi) nevéként. Nem zárható ki, sőt nagyon valószínű, hogy a második névalak is a *Buhta* nevet rejti, a henye *h t* utáni gyakorisága miatt ugyanis a scriptor könnyen felcserélhette a két betűt. Ebben az esetben ezt szintén a *böjt* szó származékának kell tekinteni (< *bixt* ~ *büxt*, TESz. *böjt*). A veláris *a* végződés a nyílt *ä*-s ejtésre utalhat, a név korabeli olvasata ezért valószínűleg [Büxtä]. Az ÁSz. a fenti (1199-es) előfordulás mellett további három személy adatait közli a *Butha* névalakra,⁴ mindháromat a Várad regestumból. Mivel ez a nyelvtörténeti forrásunk kései (és sok esetben romlott adatot tartalmazó) másolatban maradt fenn, itt is joggal merülhet fel a betűfelcserélés lehetősége (lásd még *Buhtha*).⁵ Ezzel FEHÉRTÓI KATALIN is számol, feltehetően ezért kapcsolja össze a névadatokat a *Buhta* névalakkal és címszóval. Utóbbi esetében számos adat ismert az Árpád-korból, amely jelzi a név korabeli elterjedtségét (ÁSz., lásd még *Buhte* adatait is), szemben a szórványos adatolású *Butha* ~ *Buthe* névalakokkal.

A kérdéskört tovább bonyolítja a hasonló családnévi alakok megléte is. Az egy fokkal nyíltabb magánhangzót tartalmazó ***Bota*** név szintén megtalálható a Kárpát-medence Árpád-kori és újkori személynévanyagában. A 18. századi névföldrajzi kartogram az előzőhöz képest jóval differenciáltabb képet mutat. A név nagy gyakorisággal van jelen Erdély és a Partium főként román többségű területein, viszont megtalálható a Tisza mentén, illetve elszórtan a nyugati megyékben is (vö. 2. ábra). A családnév Tiszától nyugatabbra kimutatható jelenléte migrációval semmiképpen sem magyarázható. Ebben az esetben mindkét nyelvben egymástól függetlenül, legvalószínűbben egyénnévi (apanévi) előzményből jöhetett létre a családnév (vö. DOR. *Bota*, RMCsSz. *Bota*). A RMCsSz. számos adata a névalak keleti (erdélyi, partiumi) kiemelt jelenlétét mutatja, melyek között bizonyára több adat a román családnévadás példái közé sorolható. A ***Bota*** családnév területisége a fentiekkel szemben egyértelműen magyar névadás eredményét tükrözi (2. ábra). A név a Tisza mentén, illetve a középső palóc területeken gyakori, elszórtan távolabbi magyarlakta vidékeken is előfordul.

⁴ Az egyik személy *Buhtha*-ként is szerepel (1213/1550; ÁSz. *Butha*).

⁵ Esetleg számításba vehető még a román személynévi eredet, bár az adatok koraisága miatt ez kevésbé valószínű. Másik magyarázat lehet a *Bota* név zártabb alakjának a megjelenése.

2. ábra. A *Bota* (1.) és a *Bata* (2.) családnév területi kiterjedése (TMCsA. 1720/22)

A *buta* lexéma eredetét ugyan nem sikerült a névföldrajzi adatok alapján továbbra sem megfejteni, viszont a korai közszói és a családnévi előfordulások elemzésével azt mégis megállapíthattuk, hogy a szó nem lehet régi eleme a nyelvünknek, mivel a középkori adatok hitelessége nyelvföldrajzi alapon megkérdőjelezhető. Úgy tűnik, a szó a keleti nyelvjárásokban jelent meg legkorábban, és innen terjedt el az egész magyar nyelvterületen elsősorban elvont jelentésben. Az a tény, hogy magyar családnév nem keletkezett a szóból, román ellenben jelentős számban, illetve hogy az első magyar közszói adatok Erdélyhez köthetők, indokoltan vehetné fel a román családnév és a magyar lexéma közötti kapcsolat lehetőségét, bár a szó korai konkrét jelentései (tudniillik 'kajla') mégis inkább véletlen egybeesésre, homonímiára utalnak, mivel a román személynév és a fenti jelentés között semmilyen szemantikai kapcsolat nem mutatható ki.

3. A tulajdonnévi eredetű családnevek magyarázatai

A továbbiakban olyan egyénnévi eredetű családnevek eseteit mutatom be, amelyek szakirodalmi eredetmagyarázatait a névföldrajzi adatok nem erősítik meg. Főként az egyházi eredetű keresztnevek esetében több nyelvben is hasonló alakú becenevek keletkezhetnek (erre lásd pl. KNEZSA 1934/1965/2003), így a belőlük létrejött apanévi családnevek nyelvi rendszer szerinti elkülönítése nagy nehézségbe ütközik. A lokalizált adatok térképre vetítése azonban számos esetben az etimológiai magyarázat pontosításához érdemben tud hozzájárulni.

A *Mika* név esetében például azt látjuk, hogy a becenevi alak magyar és szláv képzés eredménye is lehet (vö. KNEZSA 1934/1965/2003: 296–297). A TMCsA. 1713/15-ös adatbázisa szláv és román környezetben dokumentálja a családnévet (vö. 3. ábra). A szláv nyelvi előfordulások Sáros, Zemplén, Árva, Nyitra, Hont és Trencsén megyében kizárólag szláv családnevek között adatolhatók. A további említések Zaránd, Bihar és Kolozs megyéhez, valamint a Királyföldre köthetők. A Zaránd megyei Simándon román–magyar nevek között, a többi esetben homogén román környezetben fordul elő. Egyedülként a ráckevei (Pest-Pilis-Solt megye)

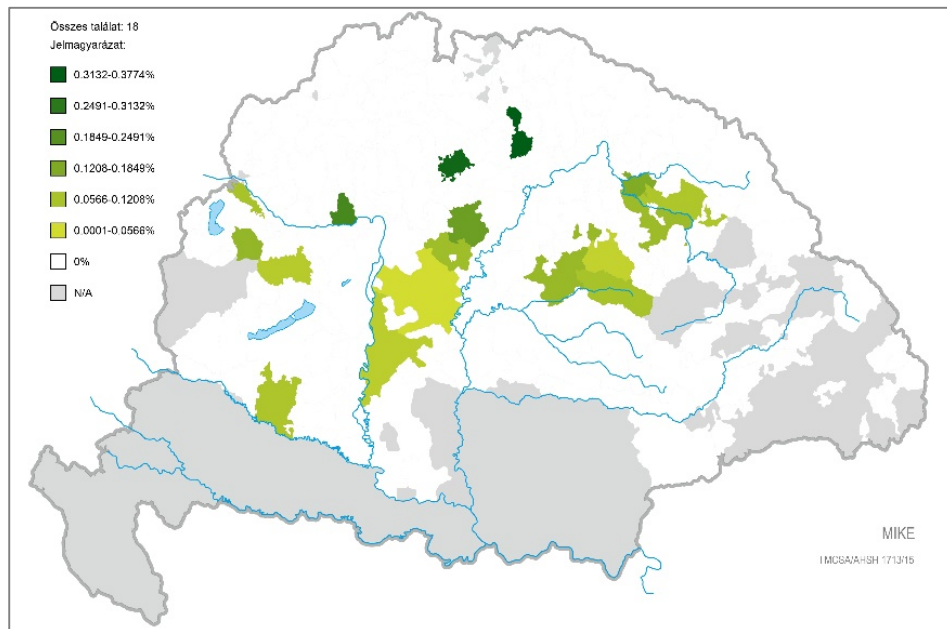
Martinus Mika az, aki döntően magyar névviselek között szerepel. Ez alapján elmondhatjuk, hogy a családnév 18. század eleji előfordulási helyei és az azokon jellemző névkörnyezet kétségessé teszi a név magyar nyelvi eredetét (vö. RMCsSz.). Ezt erősíti a név vegyes hangrendűsége is. Az összevetés érdekében érdemes megnézni a hangrendileg homogén *Mike* név földrajzi sajátosságait is.

3. ábra. A *Mika* családnév területi kiterjedése (TMCsA. 1713/15)

A *Mike* esetében egyrészt jóval több adatot találunk a RMCsSz.-ban, másrészt az adatok a hivatkozások alapján láthatóan a Kárpát-medence belső területeihez kapcsolódnak. A névföldrajzi kartogram — szemben a *Miká*-val — többségében magyar megyékben jelzi a név előfordulásait (4. ábra). Ha egyenként megvizsgáljuk a névkörnyezetet, akkor az érintett településeken döntően vagy kizárólag magyar eredetű neveket találunk. Ez alól a vegyes lakosságú megyék (Bihar, Szatmár, Abaúj, Gömör, Sopron, Moson) sem jelentenek kivételt: minden esetben magyarul lakta településen fordul elő a névadat. Mindezek alapján indokoltan állapíthatjuk meg, hogy a *Mika* családnév nagy valószínűséggel nem a magyar névrendszerben keletkezett, szemben a *Miké*-vel, amelyik viszont egyértelműen magyar keletkezésű személynév.

A *Kaja* családnévnek egy Szatmár megyei adatát hozza a RMCsSz. 1512-ből. Magyarázata szerint valószínűleg a *Kajetán* egyházi név becézett alakja vált családnévvé. A név 1715-ben Szakolcán (Nyitra megye) és Felsőlehotán (Zemplén megye) mutatható ki. Az érintett településeken szinte kizárólag szláv családneveket találunk, ezért a szláv eredet tűnik valószínűbbnek.

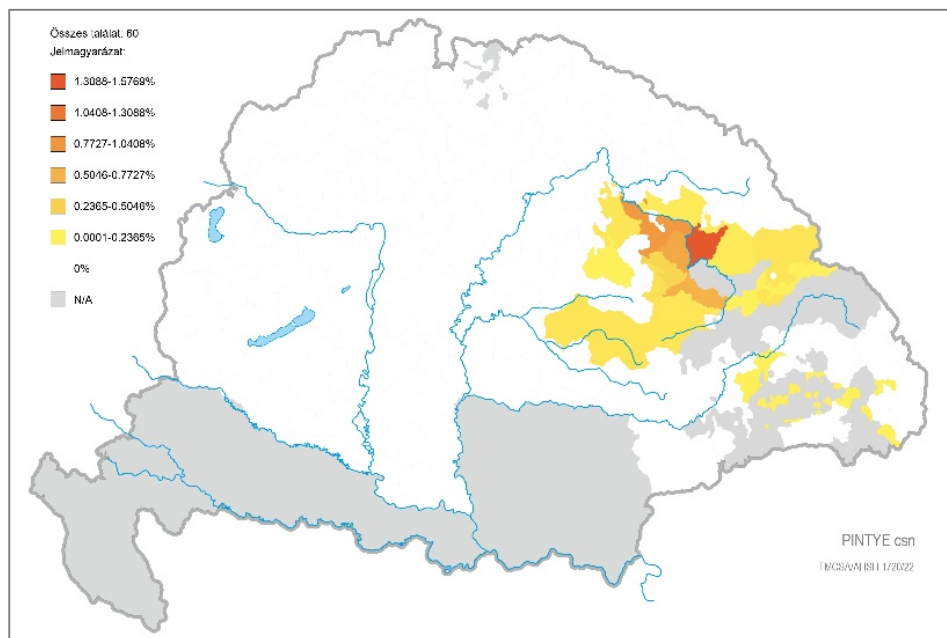
4. ábra. A *Mike* családnév területi kiterjedése (TMCsA. 1713/15)

A **Barlas** családnév 1720-ban Nógrád megye füleki és Zemplén megye nagymihályi járásában fordul elő 5 alkalommal, mindannyiszor homogén szláv környezetben. Teljességgel nem zárható ki a KÁZMÉR által megadott magyarázat sem (tudniillik a *Barlas* a *Barnabás* ~ *Barlabás* magyar becenévi alakja vált családnévvé; RMCsSz.), de ennek — a 18. század eleji névföldrajzi viszonyok tükrében — jóval kisebb a valószínűsége, mint a szláv eredetnek.

A CsnE. szintén tartalmaz vitatható vagy téves etimológiai magyarázatokat. Néhány olyan névnél, amely több nyelvben is létrejöhetett, a magyartól eltérő más nyelvi eredetre nem történik utalás. A **Filo** ~ **Filó** esetében például a szláv eredet homályban marad, pedig 1715-ben az egyetlen somogyi adatot kivéve az összes előfordulás északnyugat-magyarországi vármegyék (Turóc, Trencsén, Zólyom, Hont, Nyitra) szláv többségű területeihez köthető. Hasonló megállapítást tehetünk többek között a *Gajdos*, a *Gregus*, a *Polák* név kapcsán is.

A hibás etimológiára a **Pintye** név példáját említtem. HAJDÚ MIHÁLYY szerint olyan „apanévi eredetű, magyar családnévről” van szó, amely „különösen a Hajdúságban, vagyis görögkeleti vallású vidékeken fordul elő” (CsnE.). Ezek a 21. századi névföldrajzi sajátosságok a *Pintye* családnév román eredetére utalnak, amelyet a 18. századi előfordulások még inkább megerősítenek (5. ábra).⁶

⁶ A *Pintye* ~ *Pinte* családnév előfordulásai az 1713/15-ös adatbázisban a következők: Szatmár megye (5), Kővárvidék (4), Marosszék (3), Fehér (3), Közép-Szolnok (2), Bihar (2), Máramaros

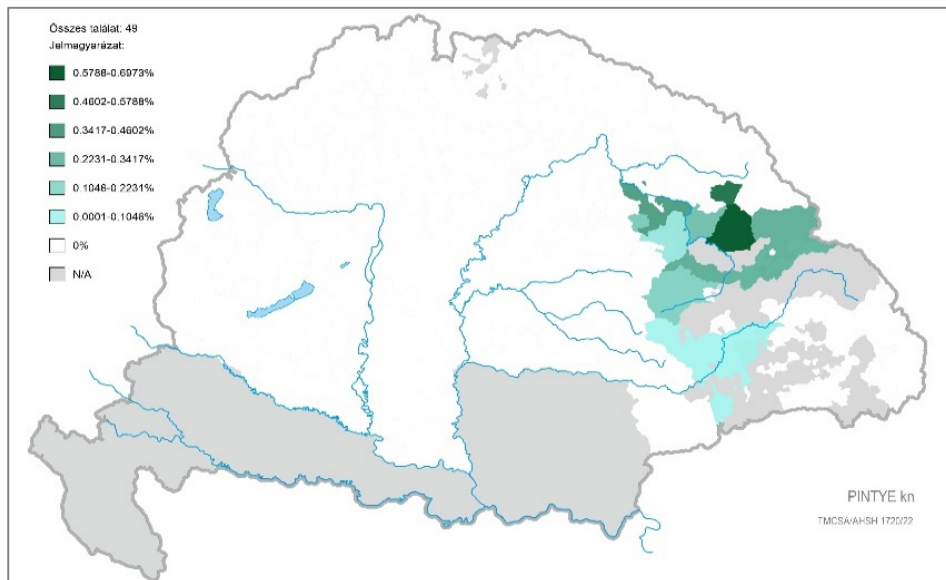
5. ábra. A *Pintye* családnév Kárpát-medencei területi kiterjedése (TMCsA. 1720/22)

A nyelvi háttér kérdésének eldöntéséhez a keresztnévi előfordulások szintén felhasználhatók. A TMCsA. 1720/22-es adatbázisa élőnyelvi névformái között megtaláljuk a *Pinte* ~ *Pintye* keresztnévet 49 előfordulással (6. ábra), mely megerősíti a DOR. állítását, miszerint a *Pintye* a *Péter* keresztnév román becenévi alakja, melyből apanévi eredetű román családnév keletkezhetett.

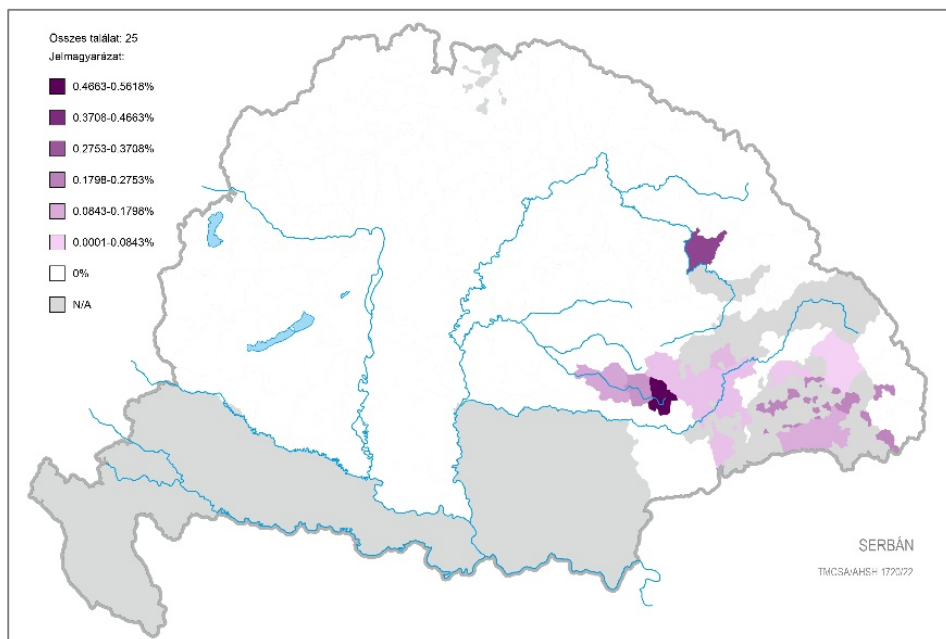
A TMCsA. adatbázisai alapján készült névtérképek természetesen nemcsak a magyar vonatkozású nevek esetében hívhatók segítségül az etimológiai kérdések eldöntésében, hanem más névrendszereknél is. Erre a **Serbán** családnévet hozhatjuk példaként. A mai magyar névanyagban 1000 fölötti gyakoriságú nevek között szerepel a családnév, melyet a CsnE. szláv vagy román eredetű, apanévi családnévnek ír le. HAJDÚ szerint a szlovák és a ruszin nyelvben is kialakulhatott ez a névalak, mely a Tiszától keletre nagyobb gyakorisággal van jelen. Utóbbi állítást a név kartogramja megerősíti (7. ábra), valóban a Tiszától keletre (de nem az északi részekeken!) fordul elő, leginkább a Partiumban és Erdélyben. Mindez pedig egyértelműen jelzi a román eredet kizárólagosságát, tehát a HAJDÚ által feltételezett szlovák vagy ruszin eredet névföldrajzi adatokkal nem támasztható alá.

(2), Besztercevidék (1), Torda (19), az 1720-as keresztnévi előfordulások pedig hasonlóan Szatmár, Közép-Szolnok, Kraszna és Máramaros megyékhez köthetők (TMCsA.).

6. ábra. A *Pintye* keresztnév Kárpát-medencei területi kiterjedése (TMCsA. 1720/22)

7. ábra. A *Serbán* családnév területi kiterjedése (TMCsA. 1720/22)

4. Összegzés

A példák sorát még hosszan lehetne folytatni. Itt most csupán néhány esettel szerettem volna a névföldrajz etimológiai felhasználhatóságát érzékeltetni. A módszer leginkább a vitatott vagy bizonytalan eredetmagyarázatok esetében hívható segítségül, a több nyelvben egyaránt létrejöheto nevek esetében a névföldrajzi sajátosságok csupán az ismert tényeket fogják visszatükrözni, mégis érdeemes ezt a lehetőséget is egyfajta segédeszközként, kontrollforrásként számon tartani és szükség szerint felhasználni a szó- és névmagyarázatokban.

Irodalom

- ÁSz. = FEHÉRTÓI KATALIN, *Árpád-kori személynévtár 1000–1301*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2004.
- CsnE. = HAJDÚ MIHÁLY, *Családnevek enciklopédiája. Leggyakoribb mai családneveink*. Budapest, Tinta Kiadó, 2010.
- DOR. = CONSTANTINESCU, N. A., *Dicționar onomastic romînesc*. București, Editura Academiei Republicii Populare Romîne, 1963.
- EtSz. = GOMBOCZ ZOLTÁN–MELICH JÁNOS, *Magyar etymologiai szótár*. 1–17. füzet. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia, 1914–1944.
- HOFFMANN ISTVÁN 2007. Nyelvi rekonstrukció — etnikai rekonstrukció. In: HOFFMANN ISTVÁN–JUHÁSZ DEZSŐ szerk., *Nyelvi identitás és a nyelv dimenziói*. Debrecen–Budapest, Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság. 11–20.
- HOFFMANN ISTVÁN–TÓTH VALÉRIA 2015. Szempontok a 11. századi nyelvi és etnikai rekonstrukció kérdéséhez. *Helynévtörténeti Tanulmányok 11: 7–16*.
- HOFFMANN ISTVÁN–TÓTH VALÉRIA 2016. A nyelvi és etnikai rekonstrukció kérdései a 11. századi Kárpát-medencében. *Századok 150: 257–318*.
- KNIEZSA ISTVÁN 1934/1965/2003. Felvidéki családnevek. In: KNIEZSA ISTVÁN: *Helynév- és családnévvizsgálatok*. Budapest, Lucidus Kiadó. 268–349.
- N. FODOR JÁNOS 2014. Névföldrajz és etimológia. Mutatvány a Történeti magyar családnévatalasz lexikális térképlapjaiból. *Magyar Nyelvőr 138: 451–460*.
- N. FODOR JÁNOS 2015. Language contact effects in historical Hungarian and Romanian personal names. In: OLIVIU FELECAN szerk., *Name and Naming. Proceedings of the Third International Conference on Onomastics “Name and Naming”*. Conventional / Unconventional in Onomastics. Cluj-Napoca, Editura Mega–Editura Argonaut. 163–173.
- N. FODOR JÁNOS 2018a. Szempontok és módszerek a személynév és etnikum összefüggésének vizsgálatához. *Névtani Értesítő 40: 29–52*.
- N. FODOR JÁNOS 2018b. Personal Names and Ethnicity. The Geolinguistic Research of Historic Personal Names in Hungary. *Onomastica Uralica 13: 55–64*.
- RMCsSz. = KÁZMÉR MIKLÓS, *Régi magyar családnevek szótára XIV–XVII. század*. Budapest, Magyar Nyelvtudományi Társaság, 1993.

SzT. = SZABÓ T. ATTILA etc. főszerk., *Erdélyi magyar szótörténeti tár 1–14*. Bukarest etc., Kriterion Könyvkiadó etc., 1975–2014.

TESz. = BENKŐ LORÁND főszerk., *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára 1–3*. Főszerk. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1967–1976.

TMCsA. = *Történeti magyar családnévatlasz 2. (1713/15, 1720/22). A Magyar Királyság és Erdély 18. század eleji személyneveinek adatbázisa és névtérképgyűjteménye*. Kutatásvezető: N. FODOR JÁNOS. Elektronikusan tárolt adatbázis. Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem, 2016–.

ÚMTsz. = B. LŐRINCZY ÉVA főszerk., *Új magyar tájszótár 1–5*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1979–2010.

Explanations of the origin of family names from the point of view of geomastics

The paper uses particular examples to demonstrate the usefulness of onomastic maps in etymological research. Databases containing hundreds of thousands of names from early 18th century Hungary (AHSH 1713/15 and 1720/22) can be used not only for onomastic but also for historical linguistic (word historical, etymological) investigations. The examples of family names (*Buta, Bőjte, Bota, Bata, Mika, Mike, Kaja, Barlas, Filo ~ Filó, Pintye, Serbán*), show that geographic onomastics has to be included as a novel aspect among our analytic methods to resolve problematic etymological issues.

Keywords: geomastics, etymology, historical family names, Atlas of Historical Surnames in Hungary (AHSH)

N. Fodor János

ORCID: 0000-0002-0401-3701

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

nfodor.janos@btk.elte.hu